

บทที่ 4

ปฏิวัติ 24 มิถุนายน 2475

สุขุม นวลสกุล

1. ความนำ

การปฏิวัติเมื่อ 24 มิถุนายน 2475 เป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญที่สุดในประวัติศาสตร์ชาติไทย เพราะเป็นการล้มเลิกระบอบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราช ซึ่งเป็นการปกครองที่ยังรากลึกและมีเสถียรภาพมั่นคงในเมืองไทยมาเป็นเวลานาน แม้ว่าในประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองไทยในอดีตจะมีรัฐประหารเกิดขึ้นหลายครั้ง แต่ก็ยังเป็นเพียงการยึดอำนาจเปลี่ยนราชวงศ์ปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชเช่นเดิมเท่านั้น อย่างไรก็ตามความคิดที่จะปฏิวัติระบอบการปกครองนี้หาใช่เพิ่งเกิดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 7 ไม่ ก่อนหน้านั้นในรัชกาลก่อน ๆ แห่งราชวงศ์จักรีก็เคยได้มีการเรียกร้องให้พระมหากษัตริย์สละอำนาจอธิปไตยที่ทรงใช้เพียงพระองค์เดียวมาก่อน กลุ่มที่เรียกร้องนั้นบางครั้งก็ดำเนินการโดยสันติในลักษณะร้องขอบางครั้งก็เป็นขบวนการที่จะเปลี่ยนรูปการปกครองแบบใช้กำลังอำนาจบีบบังคับ

2. ความพยายามเปลี่ยนแปลงฯ ในสมัยรัชกาลที่ 5

ในสมัยรัชกาลที่ 4 และที่ 5 มีการสนับสนุนให้ศึกษาศิลปะวิทยาการของตะวันตก ทั้งโดยการส่งไปศึกษาที่ต่างประเทศและศึกษาอยู่ภายใน ทำให้กระแสอารยธรรมและแนวความคิดทางตะวันตกแพร่หลายเข้าสู่ประเทศไทย ในบรรดาผู้ที่มีโอกาสได้รับการศึกษามีความรู้ดีกว่า การที่ประเทศตะวันตกมีความเจริญก้าวหน้ามากกว่าไทยอาจเป็นเพราะระบบการปกครองที่เปิดโอกาสให้คนที่มีความรู้ความสามารถมีโอกาสเข้าบริหารประเทศ และยิ่งประชาชนมีการศึกษาเพิ่มมากขึ้น แนวความคิดศรัทธาในลัทธิเทวสิทธิ์ก็เริ่มเสื่อมคลายลง

พ.ศ. 2429 เมื่อรัชกาลที่ 5 ครองราชย์มาได้ 18 ปี จึงมีเจ้านายและขุนนางคณะหนึ่ง ซึ่งล้วนแต่เคยออกไปศึกษาหรือมีประสบการณ์ในประเทศแถบยุโรปรวม 11 คน ได้ร่วมกันยื่นบันทึกถวายความเห็นเป็นลายลักษณ์อักษรสาระสำคัญมีว่า

อำนาจบริหารทั้งหมดตกอยู่กับพระเจ้าอยู่หัวพระองค์เดียว ย่อมเท่ากับทรงมีทางสายเดียวที่จะปกครองประเทศ เป็นของจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนแปลงการปกครอง

ให้ไทยเรามีระบอบรัฐธรรมนูญ ถ้าเราหวังจะรักษาความอิสระ มิให้ชาติยุโรปมาเอาไปเป็นเมืองขึ้น กล่าวหาว่าทรงมีพระทัยอ่อนแก่เสนาบดีและข้าราชการที่เกี่ยวข้อง และทรงเลือกแต่งตั้งเสนาบดีนั้นทรงเลือกผิดอยู่บ้าง ฉะนั้นควรจะมีการปกครอง โดยความรับผิดชอบรวมของคณะเสนาบดีคือคาบิเนต (Cabinet) ซึ่งมีเอกอัครมหาเสนาบดี (Prime Minister) เป็นประธาน แต่ยอมรับว่ายังไม่ถึงเวลาที่จะมีการเลือกตั้งทั่วไปสำหรับรัฐสภา แต่ก็ยังแต่งตั้งต่อไปอีกมากถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชนในการพูดการเขียนและความเสมอภาคของคนทุก ๆ ชั้นในทางกฎหมาย¹

รัชกาลที่ 5 มิได้ทรงลงโทษผู้ที่ถวายบันทึกแต่ประการใด ทั้ง ๆ ที่การกระทำเช่นนี้ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชอาจถือเป็นความผิดอุกฉกรรจ์ขึ้นกบฏได้ เพราะทรงเห็นเจตนาดีต่อบ้านเมืองของคนกลุ่มนั้น กอปรกับการที่พระองค์ทรงเป็นกษัตริย์ที่รับว่าหน้าที่กษัตริย์คือ "ทรงปกครองบ้านเมืองไม่ใช่เพื่อพระองค์เอง แต่เพื่อผลประโยชน์ของราษฎร"² พระองค์ทรงตอบบันทึกนั้นว่า พระองค์ไม่เคยคิดที่จะหวงแหนอำนาจไว้เลย แต่ก็คิดว่าที่สถานการณ์ขณะนั้นยังไม่เหมาะสม เพราะขาดคนมีความรู้, ความสามารถ, และความกล้าที่จะทำหน้าที่กลุ่มนิติบัญญัติเพื่อถ่วงดุลย์อำนาจกับอำนาจบริหารที่พระองค์ใช้อยู่³

พระราชกรณียกิจบางประการของรัชกาลที่ 5 ได้รับการวิเคราะห์ว่าทรงสนับสนุนการปกครองแบบประชาธิปไตย เช่น การเลิกทาส, การปฏิรูปการบริหารราชการ, และสนับสนุนการศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นรากฐานแนวคิดแบบประชาธิปไตย⁴ นอกจากนี้พระองค์เคยตรัสว่า "...ฉันจะให้ลูกศิษย์ร่ำเรียนของขวัญแก่พลเมืองในทันทีที่ขึ้นสู่อำนาจบัลลังก์ในขณะสืบตำแหน่งกษัตริย์ กล่าวคือ ฉันจะให้เขาให้ปาสีเมนต์และคอนสตีติวชัน"⁵ อย่างไรก็ตามก็มีผู้วิเคราะห์ว่ารัชกาลที่ 5 มิได้ต้องการประชาธิปไตยอย่างจริงจัง พระสารสาสน์พลขันธ์ในหนังสือ *Thailand : My Country* (พิมพ์ที่ญี่ปุ่น ค.ศ. 1940) กล่าวถึงรัชกาลที่ 5 ดังนี้

พระองค์ท่านก็ไม่คิดอะไรกับพระเจ้าแผ่นดินสมบูรณาญาสิทธิราชของผู้อื่น ๆ คือไม่สามารถจะปลื้มอกปลื้มใจจากเสน่ห์ของการมีอำนาจสมบูรณ์ ถึงแม้จะเห็นความสำคัญในการปรับปรุงประเทศในวิทยาการเทคนิคต่าง ๆ ของฝรั่งชาวตะวันตก แต่ท่านก็เฝ้าฝักใฝ่อยู่ตลอดเวลาว่าจะส่งมอบอำนาจสมบูรณ์ไว้ได้อย่างไร เพราะ (ความกลัวว่าจะเป็น) ผันร้ายอันนี้ ทำให้ทรงนำความก้าวหน้าในอารยธรรมมาสู่ประเทศ ก็แต่เมื่อความก้าวหน้าเช่นนั้น เช่นนี้ จะช่วยส่งเสริมและไม่ขัดขวางระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชของพระองค์⁶

3. รัชกาลที่ 6 กับประชาธิปไตย

รัชกาลที่ 6 ได้ทรงเคยแสดงความคิดเห็นว่า พระองค์นิยมระบอบรัฐธรรมนูญ แต่ที่ยังทรงไม่พระราชทาน เพราะเสนาบดีและที่ปรึกษาราชการทั้งชาวอังกฤษและอเมริกาคัดค้านไว้ เนื่องจากเห็นว่า ประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดการศึกษา ไม่สามารถจะใช้วิจารณ์งานในการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรที่ดีได้จะทำให้รัฐสภาไม่สามารถดำเนินการเพื่อประโยชน์แก่ส่วนรวมอย่างแท้จริง⁷

ในสมัยรัชกาลที่ 6 ได้ทรงตั้งเมืองสมมุติ "คุสิตธานี" ขึ้นในบริเวณวังพญาไท จำลองรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยขึ้นใช้ในเมืองสมมุตินั้น โดยโปรดให้มีธรรมนูญปกครองลักษณะปกครองนคราภิบาลซึ่งเปรียบเสมือนรัฐธรรมนูญของเมือง มีพรรคการเมือง 2 พรรค, การเลือกตั้งนักราภิบาลหรือนายกเทศมนตรี (Mayor) และมีสภาการเมืองแบบประเทศประชาธิปไตย ในคุสิตธานีมีการออกหนังสือพิมพ์วิพากษ์วิจารณ์และเสนอข่าวภายในเมืองจำลองแห่งนั้น กล่าวกันว่าคุสิตธานีเป็นความพยายามปลูกฝังหรือฝึกหัดการปกครองระบอบรัฐสภา อย่างไรก็ตามก็มีผู้วิจารณ์ว่า คุสิตธานีเป็นเพียงการละเล่นอย่างหนึ่งของรัชกาลที่ 6 หาได้มีความตั้งใจที่จะก่อตั้งรูปการปกครองแบบประชาธิปไตยอย่างจริงจังแต่อย่างใดไม่⁸

พ.ศ. 2454 ได้มีการจับกุมผู้คิดกบฏครั้งสำคัญในสมัยรัชกาลที่ 6 กบฏครั้งนั้นถูกเรียกว่า "กบฏ ร.ศ. 130" กบฏขึ้นหัวหน้าคือ ร.อ.ขุนทวยหาญพิทักษ์ (เหล็ง ศรีจันทร์), ร.ท.-จรรยา ณ บางช้าง, ร.ต.เจือ ศิลาอาสน์ และนายทหารหนุ่ม ๆ แห่งกองทัพบก กบฏกลุ่มนี้ได้เตรียมการมาแต่ปี พ.ศ. 2452 แต่ไม่ทันลงมือปฏิบัติการก็ถูกจับกุมเสียก่อน¹⁰ จุดประสงค์ของกลุ่มซึ่ง ร.อ.เหล็ง ศรีจันทร์ เขียนไว้ในหนังสือ *ปฏิวัติ ร.ศ. 130* ซึ่งพิมพ์เผยแพร่ภายหลังมีว่า "พวกฝ่ายทหารคิดกันว่าจะทูลเชิญพระราชวงศ์พระองค์หนึ่งขึ้นเป็นพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ แต่พวกพลเรือนบางคนนั้นคิดไปไกลจนถึงกับจะเปลี่ยนการปกครองเป็นสาธารณรัฐ (รีพับลิค) เสียเลย¹¹ อย่างไรก็ตามก็ตีกบฏครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่าความคิดล้มล้างระบบสมบูรณาญาสิทธิราชนั้น แพร่หลายมากขึ้นและมีกลุ่มผู้ที่จะดำเนินการอย่างจริงจัง

4. การปฏิวัติ 24 มิถุนายน 2475

เมื่อพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 7 ทรงขึ้นครองราชย์ได้ 7 ปี ระบบสมบูรณาญาสิทธิราชก็ถึงกาลอวสานในวันที่ 24 มิถุนายน 2475 กลุ่มทหารและพลเรือนซึ่งเรียกชื่อกลุ่มว่า "คณะราษฎร" ภายใต้การนำของ พ.อ.พระยาพหลพลพยุหเสนาและบุคคลสำคัญที่เป็น

แกนนำคือ พ.อ.พระยาทรงสุรเดช, พ.อ.พระยาอุททธิอาคเนย์, พ.ท.พระประศาสน์พิทยายุทธ, หลวงประดิษฐมนูธรรม, และ พ.อ.หลวงพิบูลสงครามได้กระทำการยึดอำนาจการปกครองได้อย่างง่ายดาย¹² และได้ัญเชิญรัชกาลที่ 7 ขึ้นเป็นกษัตริย์ปกครองภายใต้รัฐธรรมนูญ มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญชั่วคราว คือ พ.ร.บ.ธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พ.ศ. 2475 เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2475 และสถาปนารัฐธรรมนูญฉบับแรกขึ้นในวันที่ 10 ธันวาคม 2475

สาเหตุที่ทำให้การปฏิวัติ 24 มิถุนายน 2475 เกิดขึ้นหรือมูลเหตุสนับสนุนให้การเปลี่ยนแปลงการปกครองครั้งนั้นลุล่วงไปโดยง่าย แม้จะมีจุดประสงค์ของคนส่วนใหญ่ ดังบันทึกพระยาทรงสุรเดช ที่รับว่า “เวลานี้คนมีปัญหามากใหม่ ต้องการระบอบใหม่มี 15% พวกหัวโบราณที่ติดใจจะอยู่ในระบอบเก่ามี 15% เท่ากัน อีก 70% ที่เหลือเป็นพวกชนะไหนก็เอาด้วย ถ้าเราทำการก่อนพวก 70% ก็มาอยู่ข้างเรา เรามี 85% ฝ่ายตรงกันข้ามมี 15% เท่านั้น”¹³ พอประมวลเป็นข้อ ๆ ได้ดังนี้

1. สาเหตุทางเศรษฐกิจ ภาวะทางการเงินของประเทศอยู่ในสภาพไม่มั่นคงนับแต่สมัยรัชกาลที่ 6 และโดนซ้ำด้วยสภาวะเศรษฐกิจของโลกที่ตกต่ำมาเป็นลำดับ ตั้งแต่ 2472 ทำให้เศรษฐกิจภายในประเทศทรุดหนัก ข้าราชการมหากแพงเดือดร้อนแก่ประชาชนส่วนใหญ่ นโยบายเศรษฐกิจที่รัฐบาลพระปกเกล้าฯ นำมาใช้แก้ปัญหา เช่น การตัดทอนรายจ่ายรัฐบาลโดยการปลดข้าราชการออก, การเพิ่มภาษีอากรและเพิ่มประเภทเงินที่ต้องเสียภาษี กลับใช้ไม่ได้ผล และทำความสับสนวุ่นวายไม่พอใจให้กับคนโดยทั่วไปเพิ่มขึ้น¹⁴

2. สาเหตุทางการเมือง ในบรรดาสამัญชนที่รับราชการมีความรู้สึกกว่าพระปกเกล้าฯ ส่งเสริมให้พวกพระราชวงศ์ผูกขาดอำนาจทางการเมือง เช่น กระทรวง 12 กระทรวงในสมัยนั้นมีขุนนางเพียง 3 หรือ 4 นอกนั้นเป็นพวกเจ้า ในขณะที่สมัยรัชกาลที่ 6 มีขุนนางเป็นเสนาบดีอยู่ถึง 8 กระทรวง มีเจ้าเพียง 4 เท่านั้น¹⁵ การตั้งอภิรัฐสภาซึ่งสมาชิกประกอบด้วยพระราชวงศ์ทั้งสิ้นเป็นที่ปรีกษากษัตริย์และภายหลังทรงตั้งพระราชวงศ์ที่เป็นเสนาบดีเข้าไปเป็นสมาชิกด้วย ทำให้อภิรัฐสภาเป็นเสมือน “เสนาบดีสภาวงใน” มีอำนาจอิทธิพลในการปกครองเหนือกว่าเสนาบดีสภา นอกจากนี้ยังเข้าใจว่ารัชกาลที่ 7 ทรงอยู่ภายใต้อิทธิพลของพระราชวงศ์ การสั่งใดที่พระองค์ทรงดำริจะทำหากถูกคัดทานโดยบรรดาพระราชวงศ์ก็จะงัด เช่น กรณีดำริจะพระราชทานรัฐธรรมนูญแล้วมีทรงทำ เป็นต้น¹⁶

3. สาเหตุทางสังคม “การแปรชนชั้นที่มองเห็นชัดเจนขึ้น ในระหว่างเจ้ากับข้า ความแตกต่างที่เกิดขึ้นก่อให้เกิดรอยร้าวฉานทางจิตใจเกี่ยวกับสิทธิต่าง ๆ ที่เจ้ามีอยู่อย่างเหลือเฟือ และสามัญชนไม่มีหรือมีอยู่น้อยมาก”¹⁷ ก่อให้เกิดความรู้สึกเป็นปฏิปักษ์ต่อพวกเจ้า ทำให้คนในชาติขาดความสามัคคี นอกจากนี้ประชาชนที่มีการศึกษาเข้าใจว่ารัฐบาลพยายามกีดกันการศึกษาของชาติ ไม่สนับสนุนให้ราษฎรได้รับการศึกษา จะเห็นได้จากมีการกำหนดการศึกษาภาคบังคับ แต่ในความเป็นจริงเด็กอายุเข้าเกณฑ์เรียนมีโอกาสได้เรียนไม่ถึงครึ่งของจำนวน เฉพาะลูกเจ้านายเท่านั้นจึงมีโอกาสเรียนอย่างเต็มที่ การปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช “ปรากฏว่ามีบุคคลกลุ่มได้รับอภิสิทธิ์เหนือบุคคลทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระบรมวงศานุวงศ์และอภิรัฐมนตรีสภา สามารถใช้อิทธิพลหาประโยชน์ให้แก่ตนเองและหมู่คณะ ทำให้ข้าราชการและประชาชนเกิดความรู้สึกไปในทางไม่เป็นมงคลต่อเจ้านาย และเตรียมพร้อมที่จะสนับสนุนการเรียกร้องหาสิทธิเสมอภาคอันนี้”¹⁸

4. สาเหตุจากอิทธิพลภายนอก อุดมการณ์ทางการเมืองประชาธิปไตยแบบตะวันตกได้แพร่หลายในหมู่ผู้ซึ่งได้รับการศึกษาหรือมีประสบการณ์จากดินแดนตะวันตก “พวกนี้มีความเห็นว่า ประเทศตะวันตกหรือแม้ประเทศใกล้เคียงที่ได้เปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นแบบประชาธิปไตยต่างก็มีความเจริญก้าวหน้า ไม่ช้าก็หลัง จึงปรารถนาที่จะมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้ทัดเทียมกับประเทศเพื่อนบ้านบ้าง”¹⁹ นอกจากนี้อิทธิพลจากการที่ประเทศต่าง ๆ หลายประเทศทำการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองสำเร็จ เป็นแรงกระตุ้นให้กลุ่มที่เป็นแกนนำมีกำลังใจที่จะดำเนินการให้เป็นผลสำเร็จ

ความไม่พอใจในสภาพความเป็นอยู่โดยเฉพาะการกีดกันทางเศรษฐกิจของปวงชน ทำให้การปฏิวัติครั้งนี้สำเร็จลุกลงไปได้ด้วยดี ทั้ง ๆ ที่คนส่วนใหญ่ของประเทศไม่ได้มีส่วนร่วมหรือรู้เห็นให้การสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ การที่ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชไม่สามารถแก้ไขปัญหาพื้นฐานในชีวิตความเป็นอยู่ของราษฎรได้ ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ยอมรับสภาพการเปลี่ยนแปลงโดยไม่ต่อต้านซึ่งอาจจะด้วยความหวังที่จะพบกับชีวิตใหม่ที่ดีกว่าเก่าเท่านั้นเอง

5. เค้าโครงการเศรษฐกิจ

เมื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองได้สำเร็จ คณะราษฎรซึ่งกุมอำนาจทางการเมืองก็ดำเนินการให้มีการประกาศใช้ พ.ร.บ. ชรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราวในวันที่ 27

มิถุนายน 2475 กำหนดรูปการปกครองให้พระมหากษัตริย์อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ มีสภาผู้แทน
เป็นองค์กรนิติบัญญัติ, คณะกรรมการราษฎร (หรือคณะรัฐมนตรี) เป็นองค์กรบริหาร, และ
ศาลเป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการ ในวาระเริ่มแรกให้ผู้รักษาพระนครฝ่ายทหาร คือหัวหน้าคณะราษฎร
เป็นผู้แต่งตั้งผู้แทนราษฎร 70 คน เพื่อปฏิบัติหน้าที่เป็นสภาผู้แทนราษฎรชั่วคราว และสภาผู้
แทนฯ ที่จัดตั้งขึ้นได้ลงมติให้พระยามโนปกรณนิติธาดาเป็นประธานคณะกรรมการราษฎร ซึ่ง
เท่ากับเป็นนายกรัฐมนตรี และกรรมการราษฎรหรือรัฐมนตรีอีก 19 คน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นบุคคล
ของคณะราษฎรทำหน้าที่บริหารประเทศ

คณะราษฎรได้มอบหมายให้นายปรีดี พนมยงค์ จัดทำเค้าโครงเศรษฐกิจเพื่อดำเนิน
การเศรษฐกิจของชาติให้เป็นไปตามอุดมการณ์ที่คณะราษฎรประกาศไว้ในวันยึดอำนาจว่า “จะ
ต้องบำรุงความสุขสมบูรณ์ของราษฎรในทางเศรษฐกิจ โดยรัฐบาลใหม่จะหางานให้ราษฎรทุก
คนทำ จะวางโครงการเศรษฐกิจแห่งชาติไม่ปล่อยให้ราษฎรอดอยาก” เค้าโครงเศรษฐกิจที่ร่าง
ขึ้นเพื่อเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา มีสาระสำคัญดังนี้²⁰

1. ให้สิทธิประชาชนมีโอกาสเป็นข้าราชการทุกคน บุคคลที่อายุระหว่าง 18 ปีถึง
55 ปี ให้รับราชการตามประเภทของงานและความสามารถโดยรับเงินเดือนประจำจากทางราชการ
หรือสหกรณ์ ข้าราชการแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ข้าราชการประเภทหนึ่งได้ะทำงานหรือ
ทำงานในที่ทำการ และข้าราชการที่ใช้แรงงานกลางแจ้งหรือแบบกรรมกร ทั้งนี้เพื่อสนองต่า
นิยมของคนไทยส่วนใหญ่ที่ชอบจะรับราชการและเป็นประโยชน์ในการระดมแรงงานในประเทศ
ออกใช้อย่างเต็มที่

2. รัฐดำเนินการปฏิรูปที่ดินโดยบังคับซื้อที่ดินอันเป็นนา, เป็นสวน, และใช้ประโยชน์
ทางกสิกรรมมาเป็นของรัฐบาลหรือสหกรณ์และดำเนินการเกษตรกรรมเอง ซึ่งจะทำให้ผลิต-
ผลต่าง ๆ เป็นของรัฐบาลหรือสหกรณ์ สามารถที่จะควบคุมราคาจำหน่ายได้ เพราะตัดพ่อค้า
คนกลางออก

3. รัฐดำเนินการในเรื่องธนาคาร, การขนส่งคมนาคม, รวมทั้งการอุตสาหกรรมเอง
เพื่อตัดคนกลางหรือนายทุนที่แสวงกำไรออก

เค้าโครงการเศรษฐกิจนี้เมื่อนำเสนอเผยแพร่ทำให้เกิดมีความคิดแตกแยกในหมู่ผู้
นำคณะราษฎร พระยามโนปกรณณ์นายกรัฐมนตรีคัดค้านเค้าโครงการเศรษฐกิจนี้ยิ่งเต็มที่
ว่าเป็นแนวคิดแบบคอมมิวนิสต์ ไม่สามารถที่จะยอมรับให้นำมาใช้กับเมืองไทยได้ โดยมีพระ-
บรมราชวินิจฉัยของรัชกาลที่ 7 เป็นเครื่องสนับสนุน รัชกาลที่ 7 ได้สรุปพระบรมราชวินิจฉัยว่า

โครงการนี้นั้น เป็นโครงการอันเดียวอย่างแน่นอนกับที่ประเทศรัสเซียใช้อยู่ ส่วนใครจะเอาอย่างใครนั้นข้าพเจ้าไม่ทราบ สตาลินจะเอาอย่างหลวงประดิษฐ หรือหลวงประดิษฐ จะเอาอย่างสตาลินก็ตอบไม่ได้ ตอบได้ข้อเดียวว่าโครงการทั้ง 2 นี้เหมือนกันหมดเหมือนกันจนรายละเอียด เช่นที่ใช้และรูปวิธีการของการกระทำ จะผิดกันก็แต่รัสเซียนั้นแก้เสียเป็นไทย หรือไทยนั้นแก้เป็นรัสเซีย ถ้าสตาลินเอาอย่างหลวงประดิษฐ์ ข้าวสาลีก็เป็นข้าวสาร หรือข้าวสารก็เป็นข้าวสาลี รัสเซียเขากลัวอะไรไทยก็กลัวอย่างนั้นบ้าง รัสเซียเขาหาวิธีติดตามคนอย่างไร ไทยก็เดินวิธีติดตามคนอย่างนั้นบ้าง

.....

แต่ส่วนโครงการเศรษฐกิจแบบหลวงประดิษฐ์ นี้ควรเลิกล้มความคิดเสียเพราะแทนที่จะนำมาซึ่งความสุขสมบูรณ์ของประเทศชาติบ้านเมืองดังกล่าวนั้น จะกลายเป็นสิ่งซึ่งนำมาซึ่งความเดือดร้อนทุกข้อมหญา จนกลายเป็นความหายนะถึงแก่ความพินาศแห่งประเทศชาติและบ้านเมืองอันเป็นมรดกที่เราคคนไทยได้รับมาแต่บรรพบุรุษ²¹

ผลจากการเสนอเค้าโครงการเศรษฐกิจทำให้นายปรีดี พนมยงค์ ถูกกันให้ออกจากวงการเมืองระยะหนึ่ง และทำให้เกิดการแตกแยกในคณะราษฎรอย่างกว้างขวาง กลายเป็นสาเหตุที่เข้ากันไม่ได้อย่างรุนแรงระหว่างสภาผู้แทนฯ และคณะรัฐมนตรี ในที่สุดเมื่อพระยามโนปกรณวัฑตัดสินใจใช้มาตรการเด็ดขาดกับสภาผู้แทนฯ คือ ประกาศพระราชกฤษฎีกาปิดสภาผู้แทนฯ และงดใช้รัฐธรรมนูญบางมาตราเป็นเหตุให้พระยาพลพลพยุหเสนาและคณะทำการรัฐประหารยึดอำนาจจากรัฐบาลในวันที่ 20 มิถุนายน 2476 เป็นผลให้พระยามโนปกรณวัฑ ต้องออกจากตำแหน่งและพระยาพลฯ เป็นนายกรัฐมนตรีเองด้วยการสนับสนุนของคณะทหาร “ผลสำคัญของการได้กลับเข้าครองอำนาจในการบริหารประเทศของพระยาพลพลพยุหเสนาก็คือ อำนาจของคณะราษฎรได้คืนกลับมาอีกระยะหนึ่ง หลังจากที่ได้ถูกรวมอยู่ภายใต้การนำของรัฐบาลชุดพระยามโนปกรณวัฑนิรทาคา”²²

6. รัชกาลที่ 7 สละราชสมบัติ

หลังจากการรัฐประหาร 20 มิถุนายน 2476 ที่คณะราษฎรโดยการนำของพระยาพลพลพยุหเสนาเข้าครอบครองอำนาจปกครองในฐานะรัฐบาลอย่างเปิดเผย โดยพระยาพลฯ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีด้วยตนเอง ความขัดแย้งระหว่างรัชกาลที่ 7 กับรัฐบาลในเรื่องการ

บริหารประเทศก็เกิดขึ้นบ่อยครั้ง กรณีกบฏบวรเดช ตุลาคม 2476 ทำให้ฝ่ายรัฐบาลไม่ไว้วางใจพวกเจ้ามากขึ้น โดยเข้าใจว่าพวกเจ้ายังต้องการที่จะยึดอำนาจกลับคืนสู่ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช²³ ส่วนรัชกาลที่ 7 ก็ทรงมีความรู้สึกว่ารัฐบาลและสภาผู้แทนไม่เห็นความสำคัญของสถาบันกษัตริย์ การดำเนินการในเรื่องสำคัญ ๆ รัฐบาลทำไปโดยไม่ปรึกษาและพอใจที่จะขัดพระราชดำริเสียทุกอย่าง²⁴

ในที่สุดรัชกาลที่ 7 ซึ่งทรงเสด็จไปประทับรักษาพระองค์อยู่ที่ประเทศอังกฤษก็ได้ทรงส่งพระราชบันทึกลงในเดือนมกราคม 2477 ต่อรัฐบาลโดยทรงเรียกร้องในสาระสำคัญต่อไปนี้

1. พระองค์มีพระราชประสงค์ให้แก้ไขเกี่ยวกับการตั้งสมาชิกประเภท 2 เสียใหม่ เพราะเท่าที่เป็นมา รัฐบาลมักเลือกเอาแต่พวกที่อยู่ในคณะราษฎรเป็นส่วนมาก โดยมีได้พิจารณาถึงคุณวุฒิและความเหมาะสมเฉพาะบุคคล

2. ทรงเห็นว่ามาตรา 39 แห่งรัฐธรรมนูญนั้นยังไม่เหมาะสม เพราะพระราชบัญญัติใดที่พระมหากษัตริย์คัดค้าน สภาอาจยืนยันให้เป็นไปตามเดิมโดยความเห็นข้างมากเพียงเสียงเดียว จึงควรแก้ไขว่า "ถ้าสภาลงมติตามเดิมโดยให้มีเสียงข้างมาก 3 ใน 4 ของสมาชิกทั้งหมด"

3. ได้ทรงขอให้รัฐบาลทำมาตรา 14 ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญจริง ๆ ได้แก่ให้เสรีภาพในการพูด การเขียน การโฆษณา และให้เสรีภาพในการประชุมโดยเปิดเผยและการตั้งสมาคม

4. ขอให้ยกเลิกพระราชบัญญัติป้องกันรัฐธรรมนูญ เพราะมีวิธีการที่ขัดกับหลักเสรีภาพในร่างกายของประชาชน

5. ขอให้ยกโทษแก่นักโทษการเมือง

6. ข้าราชการที่ถูกลงโทษ โดยถูกปลดออกจากราชการโดยถูกสงสัยว่าจะมีผิดทางการเมืองก็ดี หรือถูกหาว่ากล่าวร้ายรัฐบาล ถูกลงโทษและพ้นโทษไปแล้วก็ดี แต่ถูกตัดสิทธิในการรับเบี้ยบำนาญ ขอให้รับบำนาญตามที่เขาสมควร

7. ข้าราชการที่ถูกสงสัยในข้อหาเป็นกบฏ และที่กำลังจะฟ้อง ขอให้งดการฟ้องร้องจับกุม

8. ขอให้รัฐบาลและสภาผู้แทนราษฎรให้คำมั่นเป็นลายลักษณ์อักษรว่าจะไม่ตัดกำลังและตัดงบประมาณของทหารรักษารวังให้น้อยกว่าเท่าที่มีอยู่ในเวลานี้²⁵

รัฐบาลได้ตอบพระราชบันทึกรูปแบบเสี่ยงที่จะปฏิบัติตาม²⁶ ในที่สุดรัชกาลที่ 7 จึงทรงพระราชทานพระราชหัตถเลขา ลงวันที่ 2 มีนาคม 2477 ประกาศสละพระราชสมบัติโดยเด็ดขาด

7. ความตั้งใจ

การปฏิวัติ 2475 แม้จะเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญที่สุดในประวัติศาสตร์การเมืองไทยแต่ก็เป็นไปโดยละมุนละม่อม ไม่มีเหตุการณ์รุนแรงเหมือนการปฏิวัติในบางประเทศ ทั้งนี้ด้วยพระมหากรุณาธิคุณของรัชกาลที่ 7 ซึ่งได้ทรงยอมสละพระราชอำนาจพระราชทานรัฐธรรมนูญให้ตามความต้องการของคณะราษฎร ทำให้ไม่ต้องเสียเลือดเนื้อระหว่างคนไทยด้วยกันเอง อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงครั้งนั้นหาได้ทำให้การปกครองแบบประชาธิปไตยเกิดขึ้นในทันทีไม่ กลับเป็นการโอนอำนาจจากกษัตริย์มาสู่คณะราษฎร ซึ่งก่อการปฏิวัติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะราษฎรในสมัยนั้นขาดความรู้ความเข้าใจทางการเมืองจะเห็นได้จากใน พ.ศ. 2475 ประเทศไทยมีผู้รู้หนังสือประมาณ 30% เท่านั้น²⁷ เป็นเหตุให้กลุ่มผู้ก่อการสามารถที่จะผูกขาดอำนาจการปกครองไว้โดยไม่ได้ส่งต่อให้ประชาชนตามอุดมการณ์ที่วางไว้ แต่แม้ภายหลังการปฏิวัติผู้ก่อการในคณะราษฎรบางคนจะละทิ้งอุดมการณ์และดำเนินกิจกรรมการเมืองในทางแสวงประโยชน์และอำนาจ คณะราษฎรก็ยังสมควรได้รับการยกย่องในฐานะเป็นผู้เสียสละกล้าทำทลายอำนาจเด็ดขาดแห่งระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชทำการปฏิวัติแผ้วทางสำหรับการปกครองระบอบประชาธิปไตย

เชิงอรรถ

- ¹ จุลจักรพงษ์, เจ้าชีวิต (คลังวิทยา, 2514), 549.
- ² ไพบูลย์ ช่างเรียน, ลักษณะสังคมและการปกครองของไทย (ไทยวัฒนาพานิช, 2514), 35.
- ³ จุลจักรพงษ์, เจ้าชีวิต, 550 - 4.
- ⁴ บรรพต วีระสัย, และวิทยาลัยนาฏศิลปจ. ลักษณะการเมือง (ไทยวัฒนาพานิช, 2519), 79 - 80.
- ⁵ ขจิตถัย บุรุษพัฒน์, การเมืองและพรรคการเมืองของไทย (บางสะแกการพิมพ์, 2514), 41 - 3.
- ⁶ จุลจักรพงษ์, เจ้าชีวิต, 546.
- ⁷ เล่มเดียวกับ, 629.
- ⁸ สุเทพ อุตถากร, "พรรคการเมืองในระบอบเสรีประชาธิปไตย", รัฐศาสตร์ 17 (บริษัทพิมพ์ จำกัด, 2518), 127.
- ⁹ ชัยอนันต์ สมุทวณิช "การปูพื้นฐานการปกครองแบบประชาธิปไตยในสมัยราชาธิปไตย : การเตรียมการพระราชทานรัฐธรรมนูญของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว", สดกการเมือง, (ไทยวัฒนาพานิช, 2514), 4.
- ¹⁰ สนใจในรายละเอียดของการปฏิวัติครั้งนี้ควรอ่าน เจริญ ศรีจันทร์, และเนตร พูนวิวัฒน์, กบฏ 1.3. 130. (เจริญวิทย์การพิมพ์, 2517).
- ¹¹ จุลจักรพงษ์, เจ้าชีวิต, 588.
- ¹² สนใจรายละเอียดของการวางแผนควรวอ่าน วิชัย บำรุงฤทธิ์, (บ.ก.) บันทึกนักปฏิวัติไทย, (กรุงสยามการพิมพ์, 2515).
- ¹³ เกียรติชัย พงษ์พาณิชย์, ปฏิวัติ 2475 (แพร่พิทยา, 2514), 77.
- ¹⁴ เล่มเดียวกับ, 58 - 70.
- ¹⁵ จิตรวาทการ, การเมืองการปกครองของกรุงสยาม. (โรงพิมพ์ไทยใหม่, 2475), 89 - 90.
- ¹⁶ ไร่ไพพรรณี, "บันทึกทรงเล่า", เบื้องแรกประชาธิปไตย (มิตรนราการพิมพ์, 2516), 7 - 8.
- ¹⁷ เกียรติชัย พงษ์พาณิชย์, ปฏิวัติ 2475, 83.
- ¹⁸ ไพบูลย์ ช่างเรียน, ลักษณะสังคมและการปกครองของไทย, 40.
- ¹⁹ เกียรติชัย พงษ์พาณิชย์, ปฏิวัติ 2475, 71 - 2.
- ²⁰ เดือน นุนนาค, ท่อนปรีดีรัฐบุรุษอาวุโส. (สำนักพิมพ์สามัคคีธรรม, 2517), 56 - 148.
- ²¹ เล่มเดียวกับ, 361.
- ²² เกียรติชัย พงษ์พาณิชย์, ปฏิวัติ 2475, 163 - 4.
- ²³ จุลจักรพงษ์, เจ้าชีวิต, 706 - 9.
- ²⁴ ไร่ไพพรรณี, "บันทึกทรงเล่า", เบื้องแรกประชาธิปไตย, 16 - 7.
- ²⁵ ไพบูลย์ ช่างเรียน, ลักษณะสังคมและการปกครองของไทย, 47 - 8.
- ²⁶ เกียรติชัย พงษ์พาณิชย์, ปฏิวัติ 2475, 176 - 8.
- ²⁷ สกดิ์ มาสุขนิรันดร์, การปกครองของไทย, (มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2514), 55.

ภาคผนวกบทที่ 4 (1)

พระราชบัญญัติของรัชกาลที่ 5 ที่ทรงมอบบันทึกเรียกร้องให้เปลี่ยนรูปการปกครอง
ของเจ้านายและขุนนางคณะหนึ่ง พ.ศ. 2429

ในเบื้องต้นเราขอตอบแก่ท่านทั้งปวงว่า เราขอพอใจในการซึ่งพระรวงศาณวงศ์
และข้าราชการของเราได้ไปเห็นการในประเทศอื่นแล้วระลึกถึงประเทศของตน.....ไม่ต้องมี
ความหวังระแวงอย่างหนึ่งอย่างใดว่าเราจะเป็นผู้มีความหวังในการซึ่งจะเสียอำนาจซึ่งเรียกว่า แอบโล-
สุทธิ เป็นต้นนั้นเลย เพราะเราได้เคยทดลองรู้มาแล้วตั้งแต่เวลาเป็นเด็กตา ซึ่งไม่มีอำนาจอันใด
เลยที่เดียวนอกจากชื่อ จนถึงเวลาที่มีอำนาจขึ้นมาโดยลำดับ จนเต็มบริบูรณ์ในบัดนี้ ในเวลาที่มี
อำนาจน้อยปานนั้น ได้รับความลำบากอย่างไร และในเวลาที่มีอำนาจมากเพียงนี้ ได้รับความลำบาก
อย่างไร เรารู้ก็จำได้ดีเพราะที่จำได้อยู่อย่างนี้ เหตุไรเล่าเราจึงไม่มีความปรารถนาอำนาจปาน
กลางซึ่งจะเป็นความสุขแก่ตัวเรา และจะเป็นการมั่นคงถาวรของพระราชอาณาจักรนี้ด้วยนั้น
เพราะเหตุฉะนี้ เราขอให้ท่านทั้งปวงเข้าใจว่าเราไม่เป็นพระเจ้าแผ่นดิน ซึ่งจะต้องบีบบังคับให้หัน
ลงทางกลางเหมือนอย่างเจ้าแผ่นดินในยุโรป ซึ่งมีมาในพงศาวดาร และเพราะความเห็นความรู้
ซึ่งเราได้เป็นพระเจ้าแผ่นดินมาถึงสิบแปดปีได้พบได้เห็นแลได้เคยทุกข์ร้อน ในการหนักการ
แรง การเผ็ดการร้อน..... ดูเหมือนเราเป็นผู้ทำให้เสียอำนาจเจ้าแผ่นดินไป เพราะความ
อ่อนของตัว ในความข้อนี้เราไม่อยากจะขัดโทษให้แก่ท่านแต่ก่อนเลย แต่เป็นการจำเป็นที่จะ
ต้องพูดว่า อำนาจเสนาบดีได้เจริญขึ้น เพราะมีอำนาจตั้งเจ้าแผ่นดินมาแต่ก่อนมากนักแล้ว จน
ตลอดถึงเวลาเราได้เป็นเจ้าแผ่นดิน ก็เป็นเวลาเคราะห์ร้ายที่ตัวเราเป็นเด็ก.....เมื่อผู้ใดได้รู้การ
เก่า ผู้นั้นจะเห็นได้ว่า ความยากลำบากของเราเป็นประการใด ถ้าผู้ใดได้เห็นแต่กาลภายหลังก็
อย่าเข้าใจว่า เราได้นั่งขี้เกียจ หรือได้โง่เซอะมาเป็นเวลา 17 - 18 ปี..... เราถือว่าเราไม่ได้
ขี้เกียจอยู่เปล่าเลย.....เราเห็นว่าสมควรจะชี้แจงการที่เป็นอยู่เดี๋ยวนี้อย่างไร ความต้องการของ
เมืองเรานั้น ต้องการอันใด ที่ผู้ซึ่งไม่ได้ต่อสู้ขัดต่อราชการ จะรู้แน่ได้โดยยาก คือราชการใน
เมืองเรานี้ ถ้าจะเทียบกับประเทศอื่น ๆ การแต่เดิม ๆ มานั้น การ "เอกเสกควิตีฟ" (บริหาร)
กับ "ลีสเลติฟ" (ร่างและออกกฎหมาย) รวมอยู่ในเจ้าแผ่นดินกับเสนาบดีโดยมาก แต่ครั้งมา
เมื่อ ริเยนซี (ผู้สำเร็จราชการฯ).....ครั้งภายหลังมาเมื่อเราค่อยมีอำนาจขึ้น ตำแหน่งเอกเสก-
ควิตีฟนั้นเป็นที่หวงแหนของริเยนซีและเสนาบดี แต่ลีสเลติฟนั้นหาใครจะมีผู้ใดชอบใจไม่
เราจึงได้จับอุดหนุนลีสเลติฟขึ้น จนถึงมีเคาน์ซิลที่ปรึกษาทำกฎหมายเมือง เป็นต้น จนตกลง

เป็นเสนาบตี เป็นคอเวอนเมนต์ (รัฐบาล) เรากลายเป็นหัวหน้าพวกลีสเลติฟเคาน์ซิล เป็นออฟไปซิชั่น (ฝ่ายค้าน) ของคอเวอนเมนต์ ตรงเมื่อภายหลังเรามีเหตุการณ์ในการคอเวอนเมนต์มากขึ้น เป็นโอกาสที่เราจะได้แซงมือลงไปได้บ่อย เราจึงได้ถือเอาอำนาจเอกเสกควิตฟจนภายหลังตามลำดับมาจนกระทั่งบัดนี้ เรากลายเป็นตัวคอเวอนเมนต์ เราเชื่อเป็นแน่ในการลีสเลติฟครั้งนั้น คงจะได้แรงเพราะเรา เราจึงทำการตลอดไปได้ไม่มากก็น้อยครั้งเมื่อเรามาเป็นเอกเสกควิตฟ คอเวอนเมนต์ เสียแล้ว การลีสเลติฟ ไม่มีผู้อุดหนุน เพราะเป็นการเหลือกำลังที่เราจะทำทั้งสองอย่างได้ตลอด เช่น พระเจ้าแผ่นดินแต่ก่อน ด้วยราชการขึ้นมากกว่าหลายสิบเท่านั้น และเพราะเมมเบอร์ที่เป็นตัวสำคัญขาดลงไปเสียบ้าง จึงทำให้ลีสเลติฟเคาน์ซิลมีเสียงอ่อนไป ทำกฎหมายอันใดก็ไม่ใคร่ทำสำเร็จได้.....การที่เราทำอยู่ในตำแหน่งเอกเสกควิตฟคอเวอนเมนต์ นี้ ถ้าจะเปรียบกับการคอเวอนเมนต์อังกฤษ ก็เหมือนหนึ่งเป็น พรีเมีย (นายกรัฐมนตรี) ในตัว แต่ได้เปรียบกว่ากันคนละอย่าง คือ พรีเมียอังกฤษต้องรู้การคิดการที่สำคัญเสียทุกสิ่งทุกอย่างเร็วไวแต่ในการเล็กน้อยคนอื่นทำไปได้ตามตำแหน่งมินิสตรี (กระทรวง) ของตัว แต่ส่วนเราต้องรู้การแต่ส่วนใหญ่ลงไปจนเล็กทุกสิ่งทุกอย่างต้องทำเองส่งเองทุกสิ่ง ตลอดจนด้วยความเล็กน้อย ไม่ใคร่จะได้อาศัยหรือไม่ได้อาศัยเสนาบตีตามตำแหน่งนั้น ๆ เลย เราต้องรับตำแหน่งนี้หนักยิ่งกว่า พรีเมียของอังกฤษ แต่ พรีเมียของอังกฤษต้องนั่งใน เฮาสออฟ ปาเลียเมนต์ (รัฐสภา) คอยแก้ความ ส่วนเราไม่ต้องนั่งเป็นได้เปรียบ พรีเมียของอังกฤษเมื่อการของเราหนักปานนี้ไม่มีเวลาที่จะหยุดได้ จึงไม่ได้อุดหนุนในการลีสเลติฟเคาน์ซิล ให้แข็งแรงได้เหมือนแต่ก่อน

การต้องการในเมืองเราเวลานี้ ที่เป็นการต้องการสำคัญนั้น คือ คอเวอนเมนต์รีฟอร์ม (ปรับปรุงรัฐบาลให้ดีขึ้น) จำเป็นที่จะให้พนักงานของราชการแผ่นดินทุก ๆ กรม ทำการให้ได้เนื้อตามหน้าที่..... ความต้องการอีกอย่างหนึ่งนั้น คือผู้ทำกฎหมายให้เป็นผู้สำหรับที่จะตรึงตรองการทุกสิ่งทุกอย่าง ในการที่ว่ามาแล้วนั้น จะทำหรือตัดสินใจการขัดข้องด้วย ทุกวันนี้จะหาผู้ที่ทำกฎหมายได้เกือบจะเรียกได้ว่าไม่มีทีเดียว.....เพราะผู้ที่จะทำได้นั้นมักเป็นผู้ที่มีการและตำแหน่งที่ต้องทำเสมอจนเหลือที่จะทำได้ ถ้าจะให้ประชุมเคาน์ซิลทำเช่นแต่ก่อน ก็ไม่สำเร็จได้เลยสักเรื่องเดียว

ในการที่จะจัดตำแหน่งเสนาบตีให้รับการได้จริง ทุกอย่างในสารบเกาที่เป็นอยู่บัดนี้ให้กลับทำการอย่างใหม่ ให้ได้จริงนั้นไม่ยาก แต่เพียงที่เคยเป็นออฟไปซิชั่น (ฝ่ายค้าน) กันมา

เสียแต่ก่อนที่จำเป็นจะต้องเห็นไม่ต่างกัน..หรือแกลังบิคพริวจะให้เสียนั้นอย่างเดียวเลย เป็นที่
เหลือกำลังจะทำไปได้ก็มี.....เพราะเหตุอันนี้ เราจึงต้องรับภาระอันหนัก โดยมีได้อยากจะ
ชวนชายไปรับเอามาเลย.....ถึงตัวท่านเสนาบดีเองเล่า เราก็เชื่อเป็นแน่ว่าได้รู้ตัวเหมือนกันว่า
กำลังตัวเองไม่พอที่จะรับแก่การปัจจุบันนี้ได้.....จึงได้พากันหลบเลี่ยงไม่ใคร่อยากเข้าที่ประชุมเลย
เป็นนิจ ถ้าเข้าที่ประชุมก็ไม่พูดเสียบ้าง พาลโกรธน้อยออกน้อยใจ.....เมื่อทำการไม่ได้เสียแล้ว
ก็มีช่องเดียวแต่จะต้อง รีไซค์ (ลาออก) การที่มินนิสเตอร์ (รัฐมนตรี) จะรีไซค์พร้อมกันมาก ๆ
ซึ่งไม่เคยมีในเมืองไทยเลย.....เป็นที่ตะขิดตะขวงใจมาก และเป็นที่ตกใจของคนตลอดหัว
เมือง ท้าวราชอาณาเขตไม่น้อยเลย.....เราจึงขอบอกท่านทั้งปวงว่า การเรื่องนี้เรากำลังได้คิด
จะจัดอยู่ที่เดียว แต่มีการสำคัญอันจำเป็นอยู่มากกว่า.....ในส่วนลิสเลติฟ เคนซิลที่จะตั้ง
ขึ้นใหม่ ยังเป็นอยู่อย่างนี้แล้ว ไม่มีดีกว่ามี.....

ภาคผนวกบทที่ 4 (2)

ประกาศคณะราษฎร

ราษฎรทั้งหลาย

เมื่อกษัตริย์องค์นี้ได้ครองราชย์สมบัติสืบมาจากพระเชษฐาธิราช ในขั้นต้นราษฎรบางคนได้หวังกันว่า กษัตริย์องค์ใหม่นี้คงจะปกครองราษฎรให้ร่มเย็น แต่การก็หาได้เป็นไปตามที่คิดหวังไม่ กษัตริย์องค์ทรงอำนาจเหนือกฎหมายอยู่ตามเดิม ทรงแต่งตั้งญาติวงศ์และคนสอดพลอไว้ คุณความรู้ให้ดำรงตำแหน่งที่สำคัญ ๆ ไม่ทรงฟังเสียงของราษฎร ปล่อยให้ข้าราชการใช้อำนาจหน้าที่ในทางทุจริตมีการรับสินบนในการก่อสร้าง ชื่อของใช้ในราชการ หากำไรในการเปลี่ยนราคาเงิน ผลาญเงินของประเทศยกพวกเจ้าขึ้นให้สิทธิมากกว่าราษฎร กดขี่ข่มเหงราษฎร ปกครองโดยขาดหลักวิชา ปล่อยให้บ้านเมืองเป็นไปตามยถากรรม ดังจะเห็นได้จากความตกต่ำในทางเศรษฐกิจ และความผิดเคืองในการทำมาหากิน ซึ่งพวกราษฎรได้รู้กันอยู่ทั่วไปแล้ว รัฐบาลของกษัตริย์เหนือกฎหมาย มิสามารถแก้ไขให้ฟื้นขึ้นมาได้

การที่แก้ไขไม่ได้ก็เพราะรัฐบาลของกษัตริย์นี้มิได้ปกครองประเทศเพื่อราษฎรตามที่รัฐบาลอื่น ๆ ได้กระทำกัน รัฐบาลของกษัตริย์ได้ถือเอาราษฎรเป็นทาส (ซึ่งเรียกว่าไพร่บ้าง ข้าบ้าง) เป็นสัตว์เดรฉาน ไม่นึกว่าเป็นมนุษย์ เหตุฉะนี้ แทนที่จะช่วยราษฎรกลับพากันทำนาบนหลังราษฎร จะเห็นได้ว่าภาษีอากรที่บีบบังคับเอามาจากราษฎรนั้น กษัตริย์ได้หักเอาไว้ใช้ส่วนตัวปีหนึ่งเป็นจำนวนหลายล้านส่วนราษฎรชิวว่าจะได้มาแม้แต่เล็กน้อยแทบจะเลือกคากระเด็นถึงคราวเสียเงินราชการหรือภาษีใดถ้าไม่มีเงินรัฐบาลก็ยึดทรัพย์หรือโรงงานโยธา แต่พวกเจ้ากลับนอนกินกันเป็นสุข ไม่มีประเทศใดในโลกจะให้เงินเจ้ามากเช่นนี้ นอกจากพระเจ้าซาร์และพระเจ้าไกเซอร์เยอรมัน ซึ่งชนชาตินั้นได้โค่นราชบัลลังก์เสียแล้ว

รัฐบาลของกษัตริย์ได้ปกครองอย่างหลอกลวงไม่ซื่อตรงต่อราษฎร มีเป็นต้นว่า หลอกว่าจะบำรุงการทำมาหากินอย่างโน้นอย่างนี้ แต่ครั้นคอย ๆ ก็เหลวไป หาได้ทำจริงจึงไม่ นิหน้าซ้ำกล่าวคำหมิ่นประมาทราษฎร ผู้มีบุญคุณเสียภาษีอากรให้พวกเจ้าได้กินว่า ราษฎรยังมีเสียการเมืองไม่ได้ เพราะราษฎรยังโง่ เพราะเป็นคนชาติเดียวกัน ที่ราษฎรรู้เท่าไม่ถึงเจ้านั้นไม่ใช่เพราะโง่ เป็นเพราะขาดการศึกษาที่พวกเจ้าปกปิดไว้ไม่ให้เรียนเต็มที่ เพราะเกรงว่าเมื่อราษฎรได้มีการศึกษาก็จะรู้ความชั่วร้ายที่ทำไว้ และจะไม่ยอมให้ทำนาบนหลังคน

ราษฎรทั้งหลายพึงรู้เถิดว่า ประเทศเรานี้เป็นของราษฎร ไม่ใช่ของกษัตริย์ตามที่เขา หลอกหลวง บรรพบุรุษของราษฎรเป็นผู้ช่วยกันกู้ ให้ประเทศมีอิสรภาพพ้นมือจากข้าศึก พวก เจ้ามีแต่จะขูดมือนีบและกวาดรวบรวมทรัพย์สินสมบัติเข้าไว้ตั้งหลายร้อยล้าน เงินเหล่านี้เอามา จากไหน? ก็เอามาจากราษฎร เพราะวิธีทำนาบนหลังคนนั่นเอง บ้านเมืองกำลังอืดคัดฝืด- เคือง ชาวนาและพ่อแม่ทหารต้องทิงนา เพราะทำไม่ได้ผล รัฐบาลไม่บำรุง รัฐบาลไล่คนออก อย่างเกลื่อนกลาดเป็นผลของรัฐบาลกษัตริย์เหนือกฎหมาย บีบคั้นเข้าราชการผู้น้อย นายสิบ และเสมียน เมื่อให้ออกจากงานแล้วไม่ให้เบี้ยบำนาญ ความจริงควรเอาเงินที่กวาดรวบรวมไว้ มาจัดบำรุงบ้านเมือง ให้คนมีงานทำ จึงจะสมควรที่จะสนองคุณราษฎร ซึ่งได้เสียภาษีอากร ให้พวกเจ้าได้ร่ำรวยไม่นาน แต่พวกเจ้าก็หาได้ทำอย่างใดไม่คงสูญเลือดกันเรื่อย ๆ ไป เงินมี เหลือเท่าใดก็เอาฝากต่างประเทศ คอยเตรียมหนีเมื่อบ้านเมืองทรุดโทรม ปล่อยให้ราษฎรอด- อดยาก การเหล่านี้ย่อมชั่วร้าย

เหตุฉะนี้ ราษฎร ข้าราชการทหาร และพลเรือน ที่รู้เท่าถึงการกระทำอันชั่วร้าย ของรัฐบาลดังกล่าวมาแล้ว จึงรวมกำลังกันตั้งเป็นคณะราษฎรขึ้นและได้ยึดอำนาจของรัฐบาล กษัตริย์ไว้แล้ว คณะราษฎรเห็นว่าการที่จะแก้ความชั่วร้ายนี้ได้ ก็โดยที่จะต้องจัดการปกครอง โดยมิสกา จะได้ช่วยกันปรึกษาหารือหลาย ๆ ความคิดดีกว่าความคิดเดียว ส่วนผู้ที่เป็นประมุข ของประเทศนั้น คณะราษฎรไม่ประสงค์จะทำการแย่งราชสมบัติ ฉะนั้นจึงได้ขอเชิญให้กษัตริย์ องค์นี้ดำรงตำแหน่งกษัตริย์ต่อไป แต่จะต้องอยู่ภายใต้กฎหมายธรรมนูญการปกครองแผ่นดิน จะทำอะไรโดยลำพังไม่ได้ นอกจากด้วยความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎร คณะราษฎรได้ แจ้งความประสงค์นี้ให้กษัตริย์ทราบแล้ว เวลานั้นยังอยู่ในความรับตอบ ถ้ากษัตริย์ตอบปฏิเสธ หรือไม่ตอบภายในกำหนด โดยเห็นแก่ส่วนตนว่าจะถูกลดอำนาจลงมากจะได้ชื่อว่าทรยศต่อ ชาติ และก็เป็นภาระจำเป็นที่ประเทศจะต้องมีการปกครองอย่างประชาธิปไตย กล่าวคือ ประมุข ของประเทศจะเป็นบุคคลสามัญ ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรได้เลือกตั้งขึ้น อยู่ในตำแหน่งตามกำหนด เวลา ตามวิธีนี้ราษฎรพึงหวังเถิดว่า ราษฎรจะได้รับความปลอดภัยอย่างดีที่สุด ทุก ๆ คนจะมีงาน ทำ เพราะประเทศเราเป็นประเทศอุดมอยู่แล้วตามสภาพ เมื่อพวกเราได้ยึดเงินที่พวกเจ้าได้ รวบรวมไว้จากการทำนาบนหลังคนทั้งหลายร้อยล้านบาทมาบำรุงประเทศขึ้นแล้ว ประเทศเรา จะต้องเฟื่องฟูขึ้นเป็นแน่นอน การปกครองซึ่งคณะราษฎรจะพึงกระทำก็คือ จะต้องจัดวาง โครงการ อาศัยหลักวิชา ไม่ทำไปเหมือนคนตาบอดเช่นรัฐบาลที่มีกษัตริย์อยู่เหนือกฎหมายทำ มาแล้ว หลักรใหญ่ ๆ ที่คณะราษฎรวางไว้มีอยู่ว่า

1. จะต้องรักษาความเป็นเอกราชทั้งหลาย เช่น เอกราชในทางการเมือง ในทางศาล ในทางเศรษฐกิจ ฯลฯ ของประเทศไว้ให้มั่นคง

2. จะต้องรักษาความปลอดภัยในประเทศให้การประทุษร้ายต่อกันลดน้อยลงให้มาก

3. จะต้องบำรุงความสุขสมบูรณ์ของราษฎรในทางเศรษฐกิจ โดยรัฐบาลใหม่จะหางานให้ราษฎรทุกคนทำ จะวางโครงการเศรษฐกิจแห่งชาติ ไม่ปล่อยให้ราษฎรอดอยาก

4. จะต้องให้ราษฎรได้มีสิทธิเสมอภาคกัน (ไม่ใช่ให้พวกเจ้ามีสิทธิยิ่งกว่าราษฎร เช่นที่เป็นอยู่)

5. จะต้องให้ราษฎรได้มีเสรีภาพ มีความเป็นอิสระ เมื่อเสรีภาพนี้ไม่ขัดต่อหลัก 4 ประการดังกล่าวข้างต้น

6. จะต้องให้การศึกษาย่างเต็มที่แก่ราษฎร

ราษฎรทั้งหลาย จงพร้อมใจกันช่วยคณะราษฎรให้ทำกิจอันจะคงอยู่ชั่วฟ้าดินนี้ให้สำเร็จคณะราษฎรขอให้ทุกคนที่มีได้ร่วมมือเข้ายึดอำนาจจากรัฐบาลกษัตริย์เหนือกฎหมาย ฟังตั้งอยู่ในความสงบและตั้งหน้าทำมาหากิน อย่าทำการใด ๆ อันเป็นการขัดขวางคณะราษฎร การที่ราษฎรช่วยคณะราษฎรนี้เท่ากับราษฎรช่วยประเทศและช่วยตัวราษฎร บุตร หลาน หลานของตนเอง ประเทศจะมีความเป็นเอกราชอย่างพร้อมบริบูรณ์ ราษฎรจะได้รับความปลอดภัย ทุกคนจะมีงานทำไม่ต้องอดตาย ทุกคนจะมีสิทธิเสมอภาคและมีเสรีภาพพ้นจากการเป็นไพร่ เป็นข้าเป็นทาสของพวกเจ้า หมกสมมัยที่พวกเจ้าจะทำนานหลังคน สิ่งที่ถูก ๆ คนพึงปรารถนา คือ ความสุข ความเจริญ อย่างประเสริฐ ซึ่งเรียกกันเป็นศัพท์ว่า "ศรีอาริยะ" นั้น ก็จะพึงบังเกิดขึ้นแก่ราษฎรถ้วนหน้า

(24 มิถุนายน 2475)

ภาคผนวกบทที่ 4 (3)

ตำนานพระราชหัตถเลขาทรงสละราชสมบัติของรัชกาลที่ 7

ปบท.

บ้านโนน

แครนลี, ประเทศอังกฤษ

เมื่อพระยาพลพลพยุหเสนา กับพวกได้ทำการยึดอำนาจการปกครองโดยใช้ทหาร ในวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 แล้ว ได้มีหนังสือมาอัญเชิญข้าพเจ้าให้ดำรงอยู่ในตำแหน่งพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ ข้าพเจ้าได้รับคำเชิญนั้น เพราะเข้าใจว่า พระยาพลพล และพวกจะสถาปนารัฐธรรมนูญตามแบบประเทศทั้งหลายซึ่งใช้การปกครองตามหลักนั้น เพื่อให้พระราชารัฐวิได้มีสิทธิออกเสียงในวิธีการปกครองประเทศและนโยบายต่าง ๆ อันจะเป็นส่วนได้เสียแก่ประชาชนทั่วไป ข้าพเจ้ามีความเต็มใจในวิธีการเช่นนั้นอยู่เสมอ และกำลังดำริ จะจัดการเปลี่ยนแปลงการปกครองของประเทศสยามให้เป็นไปตามรูปนั้น โดยมีให้มีการกระทบกระเทือนอันร้ายแรง เมื่อมีเหตุอันรุนแรงขึ้นเสียก่อนแล้วและเมื่อผู้ก่อการรุนแรงนั้นอ้างว่ามีความประสงค์จะสถาปนารัฐธรรมนูญขึ้นเท่านั้น ก็เป็นอันไม่ผิดกับหลักการที่ข้าพเจ้ามีความประสงค์อยู่เหมือนกัน ข้าพเจ้าจึงเห็นความโน้มตามความประสงค์ของผู้ก่อการยึดอำนาจนั้นได้เพื่อหวังความสงบราบคาบภายในประเทศ ข้าพเจ้าได้พยายามช่วยเหลือในการที่จะรักษาความสงบราบคาบ เพื่อให้การเปลี่ยนแปลงอันสำคัญเป็นไปโดยราบรื่นที่สุดที่จะเป็นไปได้ แต่ความพยายามของข้าพเจ้าไร้ผล โดยเหตุที่ผู้ก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครองหาได้กระทำให้บังเกิดมีความเสรีภาพในการเมืองอย่างสมบูรณ์ขึ้นไม่ และมีได้ฟังความเห็นของราชรัฐโดยแท้จริง และจากรัฐธรรมนูญทั้งสองฉบับจะพึงเห็นได้ว่า อำนาจที่จะกำหนดนโยบายต่าง ๆ นั้นจะตกอยู่กับคณะผู้ก่อการและผู้สนับสนุนเป็นพวกพ้องเท่านั้น มิได้ตกอยู่กับผู้แทนซึ่งราชรัฐเป็นผู้เลือก เช่นในฉบับชั่วคราวแสดงให้เห็นว่า ถ้าผู้ใดไม่ได้รับความเห็นชอบของผู้ก่อการ จะไม่ได้เป็นผู้แทนราชรัฐเลย

ฉบับถาวรได้มีการเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้นตามคำขอของข้าพเจ้า แต่ก็ยังมีสมาชิกซึ่งตนเลือกเองเข้าทำกับอยู่ในสภาผู้แทนราชรัฐถึงครึ่งหนึ่ง การที่ข้าพเจ้าได้ยินยอมให้มีสมาชิก 2 ประเภทก็โดยหวังว่าสมาชิกประเภท 2 ซึ่งข้าพเจ้าตั้งนั้นจะเลือกจากบุคคลที่รอบรู้การงาน

และชำนาญในวิธีดำเนินการปกครองโดยทั่ว ๆ ไป ไม่จำกัดว่าเป็นพวกใดคณะใด แต่ครั้งถึงเวลาที่จะต้องสมาชิกประเภท 2 ขึ้น ข้าพเจ้าหาได้มีโอกาสแนะนำในการเลือกเลย และคณะรัฐบาลก็เลือกเอาแต่เฉพาะผู้ที่เป็นพวกพ้องของตนเกือบทั้งนั้น มิได้คิดถึงความชำนาญ นอกจากนี้ คณะผู้ก่อการบางส่วน ได้มีความคิดที่จะเปลี่ยนแปลงโครงการเศรษฐกิจของประเทศอย่างใหญ่หลวง จึงเกิดแตกร้างกันขึ้นเองในคณะผู้ก่อการและพวกพ้องจนต้องมีการปิดสภาและงดใช้รัฐธรรมนูญบางมาตรา โดยคำแนะนำของรัฐบาล ซึ่งมีตำแหน่งอยู่ในเวลานั้น ทั้งนี้ เป็นเหตุให้มีการปั่นป่วนในการเมือง ต่อมาพระยาพหลว กับพวกก็กลับเข้ามายึดอำนาจโดยกำลังทหารเป็นครั้งที่ 2 และแต่นั้นมาความหวังที่จะให้มีการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เป็นไปโดยราบรื่นก็ลดน้อยลง

เนื่องจากเหตุที่คณะผู้ก่อการมิได้กระทำให้มีเสรีภาพในการเมืองอันแท้จริง และประชาชนไม่ได้มีโอกาสออกเสียงก่อนที่จะดำเนินนโยบายอันสำคัญต่าง ๆ จึงเป็นเหตุให้มีการกบฏขึ้นถึงกับต้องต่อสู้ฆ่าฟันกันเองในระหว่างคนไทย

เมื่อข้าพเจ้าได้ร้องขอให้เปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญเสีย ให้เข้ารูปประชาธิปไตยอันแท้จริงเพื่อให้เป็นที่พอใจแก่ประชาชน คณะรัฐบาลและพวกซึ่งกุมอำนาจบริบูรณ์ในเวลานี้ก็ไม่ยินยอม ข้าพเจ้าได้ร้องขอให้ราษฎรได้มีโอกาสออกเสียงก่อนที่จะเปลี่ยนแปลงหลักการ และนโยบายสำคัญอันจะมีผลได้เสียแก่พลเรือน รัฐบาลก็ไม่ยินยอม และแม้แต่การประชุมในสภาผู้แทนราษฎรในเรื่องสำคัญ เช่น เรื่องคำร้องขอต่าง ๆ ของข้าพเจ้า สมาชิกก็ได้มีโอกาสพิจารณาเรื่องโดยต้องแท้ และละเอียดละเอียดก่อน เพราะถูกเร่งรัดในลงมติอย่างรีบด่วนภายในวาระประชุมเดียว นอกจากนี้รัฐบาลยังได้ออกกฎหมายใช้วิธีปราบปรามบุคคล ซึ่งถูกหาว่าทำความผิดทางการเมืองในทางที่ผิดยุติธรรมของโลก คือ ก็ไม่ให้โอกาสต่อสู้คดีในศาล มีการชำระโดยคณะกรรมกรอย่างลับ ไม่เปิดเผย ซึ่งเป็นวิธีที่ข้าพเจ้าไม่เคยใช้ในเมื่ออำนาจสิทธิขาดยังอยู่ในมือข้าพเจ้าเอง และข้าพเจ้าได้ขอร้องให้เลิกใช้วิธีนี้ รัฐบาลก็ไม่ยอม

ข้าพเจ้าเห็นว่ารัฐบาลและพวกพ้องใช้วิธีการปกครอง ซึ่งไม่ถูกต้องตามหลักการของเสรีภาพในตัวบุคคล และหลักความยุติธรรมตามความเข้าใจและยึดถือของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าไม่สามารถที่จะยินยอมให้ผู้ใดคณะใดใช้วิธีการปกครองอย่างนั้นในนามข้าพเจ้าต่อไปได้

ข้าพเจ้ามีความเต็มใจที่จะสละอำนาจอันเป็นของข้าพเจ้าอยู่เต็มให้แก่ราษฎรทั่วไป แต่ข้าพเจ้าไม่ยินยอมยกอำนาจทั้งหลายของข้าพเจ้าให้แก่ผู้ใด คณะใด โดยเฉพาะเพื่อใช้อำนาจโดยสิทธิขาดและโดยไม่ฟังเสียงอันแท้จริงของประชาราษฎร์

บัดนี้ข้าพเจ้ามีความเห็นว่า ความประสงค์ของข้าพเจ้า ที่จะให้ราษฎรมิสิทธิหรือเสี่ยง
ในนโยบายของประเทศโดยแท้จริง ไม่เป็นผลสำเร็จ และเมื่อข้าพเจ้ารู้สึกว่ บัดนี้เป็นหมุดหน
ทางที่ข้าพเจ้าจะช่วยเหลือให้ความคุ้มครองแก่ประชาชนได้ต่อไปแล้ว ข้าพเจ้าจึงขอสละราชสมบัติ
และออกจากตำแหน่งพระมหากษัตริย์แต่บัดนี้เป็นต้นไป ข้าพเจ้าขอสละสิทธิของข้าพเจ้าทั้งปวง
ซึ่งเป็นของข้าพเจ้าอยู่ในฐานะที่เป็นพระมหากษัตริย์ แต่ข้าพเจ้าสงวนสิทธิทั้งปวงอันเป็นของ
ข้าพเจ้าแต่เดิมมา ก่อนที่ข้าพเจ้าได้รับราชสมบัติสืบสันตติวงศ์”

ข้าพเจ้าไม่มีความประสงค์จะป่งนามผู้หนึ่งผู้ใด ให้เป็นผู้รับราชสมบัติสืบสันตติวงศ์
ต่อไปตามที่ข้าพเจ้ามีสิทธิจะทำได้ตามกฎหมายแต่ยืรบาลว่าด้วยการสืบสันตติวงศ์

อนึ่ง ข้าพเจ้าไม่มีความประสงค์ที่จะให้ผู้ใด ก่อการไม่สงบขึ้นในประเทศเพื่อประโยชน์
ของข้าพเจ้า ถ้าหากมีใครอ้างใช้นามของข้าพเจ้า พึงเข้าใจว่ามีได้เป็นไปโดยความยินยอมเห็นชอบ
หรือความสนับสนุนของข้าพเจ้า

ข้าพเจ้ามีความเสียใจเป็นอย่างยิ่งที่ไม่สามารถจะยังประโยชน์ให้แก่ประชาชน และ
ประเทศชาติของข้าพเจ้าต่อไปได้ตามความตั้งใจและความหวัง ซึ่งรับสืบต่อกันมาตั้งแต่บรรพ
บุรุษ คงได้แต่ตั้งสัตยอธิฐานขอให้ประเทศสยามจงได้ประสบความเจริญและขอประชาชนชาว
สยามจงได้มีความสุขสบาย

(พระปรมาภิไธย) ประชาธิปก พร.

วันที่ 2 มีนาคม พ.ศ. 2477

เวลา 13 นาฬิกา 45 นาที